
Розділ 4. Управління соціально-трудовими відносинами: макро та мікрорівень

УДК 330.316.334.3

Гриненко А.М., к.е.н., професор ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана»
Кирилюк В.В., аспірант ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана»

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлено сутність соціальної згуртованості у соціально-політичному ракурсі; розглянуто її вплив на розвиток громадянського суспільства; проаналізовано стан соціальної згуртованості в Україні та сформувано пропозиції щодо підвищення соціальної згуртованості українського суспільства.

Ключові слова: соціальна згуртованість, соціальне залучення, соціальне відторгнення, людський розвиток, соціальна політика.

Постановка проблеми. В умовах загальних глобалізаційних процесів, модернізації та демократизації громадянське суспільство стало провідним в еволюційному розвитку. Соціальна згуртованість суспільства є саме тією характеристикою якості процесу формування сучасного громадянського суспільства, яка здатна орієнтувати соціум в умовах трансформаційних та глобалізаційних процесів, протидіяти деструкції, кризі, занепаду, нейтралізувати напружені конфлікти, і сприяти стабільності суспільства, його вдосконаленню та зміцненню, що в свою чергу сприяє встановлення та розвитку інноваційної економіки.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми соціальної згуртованості та її окремих складових досліджували такі зарубіжні науковці як Я.Дреновські, Л.Вітте, Л.Козер, В.Роїк, А.Сен, М.Волгін, Ю.Пахомов та інші. В Україні питання соціальної згуртованості досліджували Е.Лібанова, А.Колот, А.Гриненко, А.Сіленко та інші.

Виклад основного матеріалу. Соціальна держава яка проголошена в ст. 1 Конституції України [1] потребує розробки і застосування як концептуальних, так і інституційних механізмів суспільного управління яке б забезпечило правову демократію і побудову соціально орієнтованої ринкової економіки, що базується на цивілізованих соціальних стандартах в основі яких має бути соціальна справедливість і соціальна згуртованість. Соціальна згуртованість в даний час розглядається в якості пріоритетної концепції розвитку сучасних суспільств, насамперед, європейських, і орієнтована на підвищення ступеня соціальної справедливості, соціокультурної інтеграції, стирання соціально-економічних розділових ліній всередині соціумів з метою досягнення їх гомогенності та стабільності.

Згідно трактування Ради Європи, соціальна згуртованість – це здатність суспільства забезпечувати благополуччя всіх своїх членів, мінімізуючи диспропорції в розвитку й уникаючи маргіналізації людей [2].

На думку В.Роїка, соціально згуртоване суспільство – це суспільство з міцними сталими правами для кожного члена, суспільство, де групи і окремі люди діють від-

повідально, соціальний діалог прийнятий за норму, інститути і закони працюють в ім'я громадянського діалогу та активної залученості людей в демократичні процеси, превалюють почуття безпеки і впевненості в завтрашньому дні [2, с. 21].

Основні складові соціальної згуртованості зображено на рис.1.

Рис.1. Основні складові соціальної згуртованості

Соціальна згуртованість ґрунтується на поняттях соціального залучення та соціального відторгнення. Європейський Союз (ЄС) визначає соціальне відторгнення як процес, за якого окремі групи населення або окремі люди не мають можливості повною мірою брати участь у суспільному житті внаслідок своєї бідності, відсутності базових знань і можливостей, або в результаті дискримінації. Це відокремлює їх від працевлаштування, отримання доходів і можливості навчання, а також від соціальних і суспільних інститутів та заходів. Вони мають обмежений доступ до влади та прийняття рішень органами влади і, таким чином, часто не можуть взяти участь у процесах розроблення та прийняття рішень, що впливають на їх повсякденне життя [3, с. 7].

Соціальне залучення – процес, що забезпечує для тих, хто має ризик бідності та соціального відторгнення, можливості та ресурси, необхідні для того, щоб повною мірою брати участь в економічному, соціальному та культурному житті, досягти рівня життя та добробуту, що відповідають нормальним стандартам у суспільстві, у якому вони живуть. [3, с. 8].

Концепції соціальної згуртованості та соціального залучення і відторгнення тісно пов'язана із концепцією людського розвитку. Людський розвиток передбачає створення такого середовища, в якому людина має можливість повністю розкрити свій потенціал, жити продуктивно і творчо в гармонії зі своїми потребами та інтересами. Таким чином, люди є справжнім багатством суспільства і людський розвиток є процесом розширення можливостей і вибору для кожного члена суспільства.

В свою чергу основою людського розвитку виступає ступінь соціальної згуртованості суспільства. В останньому рейтингу індексу людського розвитку Україна займає 76-те місце. Експерти оцінили український потенціал у 0,729 бала і зарахували державу до категорії «країни з високим рівнем потенціалу». Схожі показники мають Перу, Ямайка, Грузія, Венесуела й інші країни. Так український показник вищий за середній світовий (0,682 бала), але нижчий від середнього європейського показника (0,751 бала) [4].

Індекс людського розвитку у різних країнах відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Індекс людського розвитку у країнах світу в 2011 році [4]

Позиція в рейтингу	Країна	Показник індексу людського розвитку
1	Норвегія	0,943
2	Австралія	0,929
3	Нідерланди	0,910
4	США	0,910
39	Польща	0,813
65	Білорусь	0,756
66	Росія	0,755
76	Україна	0,729
111	Молдова	0,649

Великою проблемою у формуванні міцного соціально згуртованого українського суспільства є недовіра населення до влади. Під час проведеного опитування, яке було проведене Інститутом соціології серед громадян України, більшість із них відповіли, що не довіряють жодному із політичних суб'єктів (див. табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка населенням України їх довіри до політичних суб'єктів у сфері захисту їх прав (%) [5]

Політичні суб'єкти	Оцінка	Політичні суб'єкти	Оцінка
Президент	3,7	Керівники підприємств	1,9
Верховна Рада	1,6	Армія	2,2
Прем'єр-міністр	5,8	Правоохоронні органи	2,9
Уряд	2,6	Церква	8,3
Засоби масової інформації	6,2	Діячі культури та науки	1,5
Місцева влада	3,0	Ніхто з них не захищає	55,7
Профспілки	3,7	Не визначились	13,5

До несприятливих чинників, що заважають становленню соціально згуртованості суспільства можна віднести: зростаюча поляризація доходів населення; деградацію моральних цінностей; постійне поширення ліберальних концепцій у формуванні політики економічного і соціального розвитку; нерозвиненість інститутів демократії в суспільстві та інші.

Висновки. Для формування реальної соціально згуртованості необхідна орієнтація соціальної політики не тільки на задоволення потреб людей, сприяння в досягненні їх термінальних та інструментальних цілей, вирішенні нагальних проблем, але і формування «згуртовуючого» соціокультурного простору, толерантності, патріотичної ментальності, підвищення рівня індивідуальної та національної культури, розвиток громадянської активності і відповідальності, інформаційних уявлень про пріоритетною значущості постматеріальних цінностей в житті людини.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Закон України «Про Державний гімн України». –К.: Видавничий дім «Скіф», 2010. – 48 с.
2. Гриненко А.М. Ціннісні орієнтири в формуванні соціальної згуртованості суспільства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/197/1.pdf>
3. Європейська соціальна модель і соціальна згуртованість: яку роль відіграє ЄС? / Фонд ім. Фрідріха Еберта, Регіональне представництво в Україні та Білорусі. Лотар Вітте. – К.: Заповіт, 2006. – 44 с.
4. Людський потенціал України – найнижчий в Європі. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://vgolos.com.ua/svit/28.html>
5. Національна доповідь про людський розвиток 2011 року: «Україна на шляху соціального залучення». [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf

Summary. The article highlights the essence of social cohesion in social and political terms, consider its impact on the development of civil society; analyzed social cohesion in Ukraine and the suggestions to improve the social cohesion of Ukrainian society.

Key words: social cohesion, social inclusion, social exclusion, human development, social policy.

УДК 336.531.2.

Лисак В. Ю., к.е.н., старший викладач Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

МІГРАЦІЯ ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

З розвитком ринкових відносин спостерігається жвавий рух населення як в середині країни так і виїзд населення за її межі. Тому, в сучасних економічних умовах однією з складових частин загальнодержавної політики України, має стати ефективна міграційна політика як на міждержавному так і регіональному рівні. Нові умови господарювання вимагають застосування нових дієвих заходів, які б змогли дієво регулювати соціально-економічний розвиток регіонів.

Ключові слова: персонал, міграція, зовнішня міграція, внутрішня міграція, динаміка міграції, глобалізаційні процеси.

Вступ. Хмельницька область являє собою відносно відокремлену, однак відкрити, відтворювальну соціально-економічну систему. Основною метою державної політики має бути забезпечення гідного людини рівня життя населення відповідного регіону з урахуванням місцевої специфіки.

Постановка проблеми. Метою нашого дослідження є вивчення впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток як регіону в цілому так і підприємств зокрема. А також дослідити, що є основними причинами міграції населення регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічні засади щодо міграції населення закладені в наукових працях зарубіжних і вітчизняних вчених: О.І. Амоша, О.Ф. Новикова, В.П. Антонюк, Л.В. Шаульська, Б.В. Буркинський, В.М. Нижник, М.В. Ніколайчук. О.В. Стефанишин, та ін.